

2025. szeptember 22. péntek – 5785. év 28.

www.frankel.hu

péntek 18:30 | gy. gy. 19:25 | szombat 10:00 | havdala 20.30 | hétfő sofár

83/2

REÉ

(V. Mózes 11.26. – 16.17.)

ראה

Felsorolja – a Tórában másodszor – az ehető állatokat, hangsúlyozva ismervüket. Négylábúaknak, hasított pata és kérődző a követelményi, a halaknál az uszony és pikkely. A szidra elnevezésének jelentése: “lásd”.

„lásd”. Látnotok kell, elétek lesz helyezve áldás és átok. Áldás, ha hallgattok az Ö...való szavára és átok, ha süket fülekre találnak a Mózes által most elmondott parancsolatok. Szabad a választás, de tanácsolják, válaszd az életet. Ez utóbbi szavak a Tóra egyik legfontosabb gondolatát fejezik ki. Fizikailag az Ígért földjén az áldást a Gerizzim hegye, az átkot az Ébál hegye szemlélteti. Az V. könyv következő részében az alábbi kérdésekkel foglalkozik Mózes: 1. Vallásos intézmények és istentiszteletek 2. Kormányzati kérdések és államügyek 3. Büntető törvények 4. Családi élet 5. Zsengék, tizedek és ehhez kapcsolódó imádságok A tiszta áldozatok bemutatását megjelölt helyen megfelelő időben kellett megtenni. Előtte megtisztítva az áldozati helyet a pogány kultusz nyomaitól. „Ne tegyétek így az Örökkévalóval”. E mondatból bölcseink azt a következtetést vonták le, hogy a Mindenható nevét nem szabad letörölni. Ezért a megrongálódott tekercseket, szentiratokat összegyűjtötték, és a naptól elzárták egy helyre. Az ilyen zárt iratot Genizának nevezték, Kairóban fedeztek fel híres geniza gyűjteményt, amelynek egy részét Budapesten őrzik. Scheiber Sándor tudós professzor és csapata sokat dolgozott a megsérült szövegek megfejtésén, fordításán. Napjainkban szokás a megrongálódott imakönyv lapokat, Tóra tekercseket a rajtuk lévő Isten nevei miatt ünnepélyesen eltemetni. A hetiszakasz sorolja fel az ehető állatokat, hangsúlyozva ismervüket. Négylábúaknak, hasított pata és kérődző a követelményi, a halaknál az uszony és pikkely.

Az előttünk álló hetiszakasz tartalma rendkívül változatos. A jó és rossz közötti szabad emberi választással indul a Tóra szakasz. Ezt követi a központi Szentély kizárólagosságának szigorú törvénye. Külön fejezetet olvashatunk a hamis prófétákról és a bálványimádás elleni küzdelemlről. A tilos állatok és madarak fogyasztása kerül részletes leírásra. A tized törvény, a 7. vagy “Smita” év rendeletei kerülnek sorra a következő fejezetben. A szolgálattal kapcsolatos törvények ismétlik a Mózes második könyvéből ismerteket és kiegészítik azokat. Végül a három zarándok ünnep történeti háttere és azok külsőségei zárják be a hetiszakasz témáit. “Lásd, elétek teszem ma az áldást és az átkot” – így kezdődik a hetiszakasz. Választásunkra van bízva az áldás és az átok. Más helyen azt olvassuk: “lásd az életet a jót teszem elétek, vagy a halált és a rosszat. És válasszátok az életet!” A központi Szentély (Bét Hamikdás) tulajdonképpen megfelelt annak a ténynek, hogy a népnek szüksége volt valami “láthatóra” Isten imáadásában. De ellentétben más népekkel csak egy helyen (Jeruzsálem) lehetett ez a Szentély, azon a helyen, amit Isten kiválasztott. A próféták hangsúlyozták, hogy nem az áldozatok, hanem az erkölcsi élet, a jó cselekedetek fontosak Isten szemében. Ezért nem volt szabad több helyen áldozatokat bemutatni. “Őrizkedj attól, hogy áldozatodat minden helyen bemutasd, amit jónak látsz”. A központi Szentély felállítása előtt le kellett rombolni a Kánaaniták által felállított összes bálványimádó oltárt és szentélyt. Az egyistenhit nem tűrt meg maga mellett pogány bálványkultuszt. Őva intette Mózes a népet a hamis prófétáktól. Hamis próféta az, ki bálványimádásra szólít fel – akkor is ha “csoda” jeleket ad és szavai beteljesednek. A bálványimádásra uszítókat könyörtelenül irtani kell, még ha testvérről, közeli rokonról is van szó. Még egy egész város lakosságát sem kell kímélni, mert a nép fennmaradásáról van szó. A monoteizmus “szigetét” meg kellett óvni a tömérdek bálvány szennyes árájától. Mózes tanítja a népet, hogy a bálványimádás nemcsak idegen kultusz, hanem Isten törvényeivel ellenkező erkölccstan is. A bálványokat emberáldozattal, paráznasággal és más utálatos cselekedetekkel imádják. “Még fiaikat és lányukat is tűzben égetik el isteneik tiszteletére”. Ezért nem szabad követni idegen szokásokat, mint a kánaánitáknál szokásos gyász ceremóniák, testi bevágások vérömlésig, öncsonkítások, stb. “Ne kövessétek e népek szokásait”, hanem “szentek legyetek, mert szent vagyok én az Örökkévaló Istenetek.” Az Isten szentsége nemcsak természet fölöttiséget jelent, “Isten magasságos a törvényben, és a Szent Isten megszenteltetik az igazságosságban”. Ezt a szentséget kell Izraelnek követnie; az igazság szentségét, ez a hivatása, ez a kötelessége. Ha megvalósítja, ez teszi őt “kiválasztottá”. Heti szakaszunk részletezi az emberbaráti törvényeket az igazi “szentség” alapjait: “Ha szűkölködő lesz testvéred, nyújtsd ki feléje kezed, és add neki mindazt miben hiánya van.” A 7. év “Smita” során el kell engedni az adósságokat, de “őrizkedj attól, hogy a 7. év közeledtével megvond a segítséget a szűkölködőtől.” “Ha héber testvéred szolgának adta el magát, bocsásd szabadon a 7. évben. Ne küldd el üresen; adj neki nyájadból, szérűdből és borodból. Emlékezz rá, hogy szolga voltál Egyiptomban.” A három zarándok ünnepnek kettős háttere van: mezőgazdasági és történelmi. Pészách ünnepe a kalászás hónapjára esik. Sávuo a búzaérés és a zsengék önnépe, de erre a napra esik a Tóra-adás is, Szukot a betakarítás ünnepe, de sátoros ünnep is emlékeztetvén a pusztai vándorlásra. Mindhárom ünnep előírja a Jeruzsálembe való zarándoklást. Az ünnepek örömeiben részt kell adni az özvegyeknek, árváknak és a szegény sorsú levitáknak is. Így hát a heti szakasz záró témája is kihangsúlyozza a “szeresd felebarátodat” eszméjét és megerősíti vallásunk humanista erkölccstanát.

A próféták a honfoglalást követő idők során a héber Biblia szerint folyamatosan rivalizáltak egymással és noha a nagy királyoknak, így Dávidnak, voltak udvari prófétái, a király udvartartásához tartozó, jól tartott közszolgahivatalnok prófétának lenni egyre gyanúsabb állássá vált később. Dávid udvari prófétája, Nátán ugyanis még nem viselkedett a királyától függő udvari emberként, elsősorban nem Dávidot, hanem Istent szolgálta. Dávidot szembesítette bűnével, büntetést szabott ki rá, a királyi hatalom ellensúlya maradt közhivatalnokként is. A későbbi udvari próféták jobbára hivatásos hízelgők voltak, akikkel szemben a társadalmon kívüli üldözöttek képviselték Isten igazságosságát. Isten a királyság ellenzékében hallatta a hangját ezekben az időkben, Ámosz, Eljáhu és társaik révén. A valódi prófétákat az különbözteti meg a hamis prófétáktól, ha ebből a szempontból vizsgáljuk meg a kérdést, hogy nem hízelegnek, sem a királynak, sem, ha a politikai hatalom végső forrása a nép, a népnek. A politikai, közösségi dimenzióból a személyesbe visszalépve az egyénnek sem. A gyerekeinknek, a barátainknak, a kollégáinknak. Akikért felelősek vagyunk, akiknek őszinteséggel tartozunk. Tzvi Hirsch Weinreib rabbi, az amerikai ortodoxia egyik legnagyobb tekintélyű, idős vezetője szerint felelősen őszintének lenni a legnehezebb dolgok egyike. Miközben nem lehetsz ál-kíméletből hazug, nem lehetsz bántó sem, sérteni és figyelmeztetni nagyon különböző tevékenységek. Bírálod, tanácsolja, ne minősítés, hanem pontos leírása legyen annak, mit és hogy hibázott el az, akinek segíteni akarsz. Kéretlen tanácsot még barátnak, közeli munkatársnak se osztogass, mert el kell jutnia ahhoz az érettség egy fokára mindannyiunknak, hogy kérjük, igényeljük és így el is fogadjuk a kritikát. Ezt megelőzően úgysem lehet segíteni, legfeljebb azzal, ha nem veszünk részt a másik önismeretének eltérítésében, nem dicsérünk hazug módon. Az önismeret zavarai vezetnek a legkomolyabb bajokhoz, semmivel sem ártunk inkább, mint hazug hízelkedéssel. Ezt tanúsítja az ókori Izrael története is, ezt tanúsítják a körülöttünk élők élettörténetei, gyakorta a miénk is, figyelmeztet a pszichoterapeutaként is képzett Weinreib rabbi. Hamis próféta az, aki nem Istent, az igazságot szolgálja, hanem a mi hazug önképünk fenntartásában segít, mindenre azt feleli, rendben lesz, nem lesz gond. Jihje beszeder, rendben lesz, a kedvelt izraeli fordulat szerint, amelyet a belőle sugárzó felelőtlenység, önmegnyugtató hazudozás miatt kárhoztatott Jichák Rabin egy beszédében. A szembenézés helyetti optimizmus káros, hazug prófécia, a szembenézés utáni, annak ellenére is fenntartott optimizmus segítségével talán tényleg rendbehozhatóak a dolgok végül.

Király Júlia, közgazdász, a Nemzeti Bank volt elnökhelyettese 2015-ben jelent meg magyarul is Michel Houellebecq Behódolása. A regény egyáltalán nem arról szól, aminek számos kritikusa látni akarta, azaz, hogy a tömeges migráció hatására, hogyan győzedelmeskedik az iszlám Franciaországban, hogyan tér át a franciák egyre nagyobb hányada a mohamedán hitre. Nem ennyire primer és leegyszerűsített értelmezése a hamis próféták megjelenésének. Nem iszlámellenes könyv. Még csak nem is migrációellenes. Mindez csak ürügy Houellebecq számára, hogy a lényegről beszéljen: hogyan képes a külső világ nyomására az ember feladni önmagát, alkalmazkodni, behódolni, követni a hamis prófétát. A behódolás, a hamis próféta követése az „Én vezérem bensőmből vezérel” József Attila-i parancsának feladása. A behódolás nem más, mint egy idegen értékrendszer elfogadása, először külsődlegességekben, majd egyre inkább belülről is átérezve. Először csak a kézlendítés, a Heil Hitler, aztán már annak józan belátása, hogy a zsidók világuralmát valahogy meg kell szüntetni. A behódolás lassú folyamat, lépésről lépésre történik meg az átalakulás. A külsőség egyre inkább belülről elfogadott hitté válik. A hamis próféta észrevétlenül győzedelmeskedik. Houellebecq könyve egy értelmiség behódolási folyamatának a részletes, érzékletes leírása. Amikor azt látom, hogy barátaim lelkesen olvasnak és a külső nyomás hatására elfogadnak, mélynek, pontosnak érznek hatalmi törekvéseket alátámasztó, önigazoló divatfrázisokat, akkor látom, ahogy hamis próféták nyomában elindultak a teljes behódolás felé vezető úton, elfelejtik a gondolkodás alapszabályait és hamarost hűséges alattvalók lesznek. Amikor azt látom, hogy barátom sokak által olvasott hírlevelében képes azt leírni történelemhamisító manipulációkról, hogy számára érthetőek, elfogadhatóak, akkor rémülten nézek rá, hogy a történelem elhazudása, a hamis próféták megjelenése tényleg képes volt őt is maga alá gyűrni? Ahogy szűnik meg a szolidaritás, ahogy egyre többen gondolják a társadalom peremére szorítottokról, hogy „végül is maguknak akarták a bajt, ők a hibások sorsuk rosszabbra fordulásáért”, ahogy a mindent átható uralkodó ideológiák egyre többieket sodornak magukkal barátaim közül, ahogy terjed a behódolás, úgy nézek egyre szomorúbban magam elé, úgy maradok mindinkább magamra.

Novák Attila, történész Nagyon egyértelműen és keményen fogalmaz a hetiszakasz a hamis prófétákkal kapcsolatban: közvetlenül vagy közvetetten, de meg ölni őket rendelése szerint. Vagy, ha mással végeztetjük el a piszkos munkát, ki kell őket végeztetni. Hiszen letérítik a Népet a helyes útról, hiszen azt a látszatot keltik, mintha lennének Istenek az Egyetlen Istenen kívül. A kép erős és halálos, nyilván nem korunkra méretezett a nyilvánvaló és közvetlen brutalitásával, és nyilvánvaló a pedagógiai jellege is. Ugyanakkor, ha lefejtjük a véres történelmi burkot, felfedjük a szöveg gyilkos tiltásba borítókozó jelzőlámpáinak valódi útmutatását, akkor láthatjuk, hogy a Hamis Próféta – aki a szöveg alapján akár sikeres is lehet – azért kell eltávolítani magunk közül, mert akadályt képez az igazi megismeréssel szemben. Ezek az akadályok ma éppenséggel a különféle vonzó és csillogó, ám totális ideológiák lehetnek: régebben a reflektálatlan baloldaliság, ma éppen a mindent elnyelő nacionalizmusok és konzervativizmusok különféle fajtái építhetnek fel ilyen üvegpalatát az Ember és az Isten közé. Szimbolikusan értelmezve tehát ezeket a sorokat, az ideológiák eltávolítása szükséges és elengedhetetlen feltétele annak, hogy meglássuk, ami Igaz, és ami Jó. Amire valóban szükségünk van.

HÍREK A VILÁGBÓL

Közelednek az őszi ünnepek, beköszönt Elul hónapja. https://bzsh.hu/2025/08/21/kozelednek-azosziunnepek-elulhonapja/
„1945 – hogyan tovább?” – kiállítás a magyar zsidóság újrakezdéséről. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/1945-hogyan-tovabb-kiallitas-a-magyar-zsidosag-ujrakezdeserol
Több tucat ortodox rabbi adta ki a „Felhívás erkölcsi tisztánlátásra, felelősségvállalásra és egy ortodox zsidó válasza a gázai humanitárius válság kapcsán” című nyilatkozatot, amely a Gázai-övezetben kialakult éhínségre reagáló zsidó hangok sorában egy újabb nyílt levél – közel két évvel az Izrael és a Hamász között zajló háború kezdete után. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/tobb-tucat-ortodox-rabbi-szolit-fel-erkolcsi-tisztanlatasra-a-gazai-humanitarius-valsag-kapcsan
Azt követeljük , ami jár nekünk – a gyermekeinket! https://kibic.hu/2025/08/18/azt-koveteljuk-ami-jar-nekunk-a-gyermekeinket/
Most akkor nép, vagy hogy van ez? https://izraelinfo.com/2025/08/21/most-akkor-nep-vagy-hogy-van-ez/
Trump a háború befejezését, Netanjahu gyorsított gázai megszállást akar. https://ujkelet.live/2025/08/21/trump-a-haboru-befejezeset-netanjahu-gyorsitott-gazai-megszallast-akar/
Országsszerte tüntettek Izraelben a gázai háború befejezéséért. https://nepszava.hu/3291249_izrael-gazai-ovezet-haboru-tuntetes
Benjamin Netanjahu bejelentette, hogy Izrael azonnali tárgyalásokat kezd a túsok szabadon engedéséről és a háború befejezéséről. https://hvg.hu/vilag/20250821_Benjamin-Netanjahu-bejelentette-Izrael-azonnali-targyalasokat-kezd-a-tuszok-szabadon-engedeserol-es-a-haboru-befejezeserol
Miért döntött az izraeli kormány Gázaváros megszállása mellett a tűzszünet helyett? https://24.hu/kulfold/2025/08/21/izrael-gazavaros-megszallas-elemzes/
Izrael hozzákezdett Gázaváros teljes körű megszállásához. https://444.hu/2025/08/21/izrael-hozzakezdett-gazavaros-teljes-koru-megszallasahoz
Nem várt helyről kapott Netanjahu kőkemény kritikát. https://www.atv.hu/kulfold/20250817/benjamin-netanjahu-kritika-dania-gaza/
Irán először tart hadgyakorlatot az Izraellel vívott 12 napos háború óta. https://hu.euronews.com/2025/08/21/iran-closzor-tart-hadgyakorlatot-az-izraellel-vivott-12-napos-haboru-ota
A titokzatos Frankel zsinagógában jártunk, ahol még csocsózni is lehet. https://bzsh.hu/2025/08/18/a-titokzatos-frankel-zsinagogaban-jartunk-ahol-meg-csocsozni-is-lehet-remek-cikk-a-welovebudapesten/
Izrael „hősziget” válhat a klímaváltozás miatt. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/izrael-hoszizette-valhat-a-klimavaltozas-miatt
Izrael korábbi szefárd főrabija, Jichák Jozsef szerdán azt nyilatkozta, hogy valaki megkereste őt azzal a kéréssel, hogy hagyja jóvá egy „din rodef” kiadását – ez a zsidó vallásjogban olyan jogi indoklás, amely lehetővé teszi egy támadónak tekintett személy megölését –, amely a legfőbb ügyész, Gali Baharav-Miara meggyilkolását tette volna vallásjogilag elfogadhatóvá. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-volt-szefard-forabbi-engedelyet-kertek-a-legfobb-ugyesz-elleni-merenylethez
Fordulópontok az antijudaizmus történetében. https://kibic.hu/2025/08/15/fordulopontok-az-antijudaizmus-torteneteben/
A tudomány romjai között. https://izraelinfo.com/2025/08/21/a-tudomany-romjai-kozott/
A háború adatai, folytatás a túsok halála árán is, és 1 hívás. https://ujkelet.live/2025/08/21/a-haboru-adatai-folytat-as-a-tuszok-halala-aran-is-es-1-hivas/
Izraeli hadsereg: megkezdtek a Gázaváros elleni hadművelet első lépéseit. https://hvg.hu/vilag/20250820_idf-gaza-hadmuveletek
Számos külügyminiszter közös közleményben bírálta a ciszjordániai telepépítést. https://infostart.hu/kulfold/2025/08/21/szamos-kulugyminiszter-kozos-kozlemenyben-biralta-a-ciszjordaniai-telepepites
Izrael hatvanezer tartalékost hív be Gáza lerohanása előtt. https://24.hu/kulfold/2025/08/20/izrael-hatvanezer-tartalekost-hiv-be-gaza-lerohanasa-elott/
Guardian: Az izraeli hadsereg adatbázisa szerint a csapásaikban meghalt 50 ezer palesztin nagyrészt civil volt. https://444.hu/2025/08/21/guardian-az-izraeli-hadsereg-adatbazisa-szerint-a-csapasokban-meghalt-50-ezer-palesztin-nagyreszt-civil-volt?utm_source=rss_feed&utm_medium=rss&utm_campaign=rss_syndication
Macron elítélte a “gyűlöletcselekményt”, miután kivágták a meggyilkolt zsidó olajfáját. https://www.atv.hu/kulfold/20250817/macron-olajfa-gyilkossag-parizs/
Két pályára játszik Benjamin Netanjahu. https://nepszava.hu/3291483_ket-palyara-jatszik-benjamin-netanjahu
Akár le is tartóztathatják Sally Rooney-t, mert terroristának minősített szervezetnek ajánlotta fel a művei bevételét. https://hvg.hu/kultura/20250819_sally-rooney-palestine-action-terrorizmusellenes-torveny

Szeptember 21-én mártírjainkra emlékezünk a Kozma utcai temetőben. https://bzsh.hu/2025/08/18/szeptember-21-en-martirjainkra-emlekezunk-a-kozma-utcai-temetoben/
Meghalt az ikonikus emblémák és filmplakátok tervezője, Joe Caroff grafikus. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/megemlekezesek/meghalt-az-ikonikus-emblemak-es-filmplakatok-tervezoje-joe-caroff-grafikus
Példátlanul éles, személyes támadást intézett Benjamin Netanjahu Anthony Albanese ausztrál miniszterelnök ellen, akiről azt mondta, hogy “gyenge” politikus, aki “elárulta Izraelt” és “cserbenhagyta” országa zsidó közösségét. https://www.szombat.org/politika/netanjahu-az-ausztral-miniszterelnok-gyenge-politikus-aki-elarulta-izraelt-es-cserbenhagyta-az-ausztral-zsidokat
Egy kipás nő megragadja a tekintetet, pont mint egy szakállas nő. https://kibic.hu/2025/08/19/egy-kipas-no-megragadja-a-tekintetet-pont-mint-egy-szakallas-no/
Jó lesz nekünk ez a Hamasz. https://izraelinfo.com/2025/08/20/jo-lesz-nekunk-ez-a-hamasz/
2 terrortámadás , tankos átképzés és Katar-gate. https://ujkelet.live/2025/08/21/2-terrortamadas-tankos-atkepzes-es-katar-gate/
Németországban vádat emeltek egy orosz állampolgár ellen, aki az izraeli nagykövetség ellen tervezett támadást. https://hvg.hu/vilag/20250820_terrorizmus-islam-allam-orosz-csecsen-berlin
Izrael úgy sejti, hogy Kína segít újjáépíteni Irán rakéta- és vadászgép kapacitását. https://hu.euronews.com/2025/08/16/izrael-ugy-sejti-hogy-kina-segit-ujjaepiteni-iran-raketa-es-vadaszgep-kapacitasat
Izraelt választanak a szíriai drúzok. https://nepszava.hu/3291215_izraelt-valasztanak-a-sziriai-druzok